

**TIJORAT BANKLARIDA ASOSIY VOSITALAR AUDITINI
TAKOMILLASHTIRISH**

O'zbekiston Respublikasi Bank-Moliya Akademiyasi. 70412205-Bank hisobi, audit va nazorati (MSc-Master of Science)-mutaxassisligi magistranti

Xolmirzayev Bekzodjon Shuxrat o'g'li

IMPROVING THE AUDIT OF FIXED ASSETS IN COMMERCIAL BANKS

Academy of Banking and Finance of the Republic of Uzbekistan. 70412205-Bank accounting, audit and control (MSc-Master of Science)-master's degree

Xolmirzayev Bekzodjon Shuxrat o'g'li

ANNOTATSIYA

Ushbu ilmiy tezis tijorat banklarida asosiy vositalar auditini takomillashtirish masalalariga bag'ishlangan. Banklarning asosiy vositalari faoliyatning moddiy-texnik bazasini tashkil etuvchi muhim resurslar bo'lib, ularning to'g'ri boshqarilishi va hisob-kitobi moliyaviy barqarorlikka xizmat qiladi. Maqolada asosiy vositalar auditida uchraydigan muammolar – ma'lumotlarning noto'g'ri aks ettirilishi, texnologik ta'minotning yetishmasligi va kadrlar malakasi muammolari ko'rib chiqiladi. Takomillashtirish yo'nalishlari sifatida zamonaviy texnologiyalarni joriy etish, auditorlarning malakasini oshirish, ichki nazorat tizimini kuchaytirish va risklarni boshqarish tizimini rivojlantirish taklif etiladi. Ushbu tadqiqot tijorat banklari faoliyatining samaradorligini oshirishda ahamiyatli hisoblanadi.

Kalit so'zlar: tijorat banklari, asosiy vositalar, audit, moliyaviy hisobot, ichki nazorat, risklarni boshqarish, texnologiyalar, auditorlik tekshiruvi, kadrlar malakasi, axborot texnologiyalari, moliyaviy nazorat, eskirish ko'rsatkichlari, asosiy vositalar harakati, investitsiyalar, moliyaviy barqarorlik, ichki audit, samaradorlik, avtomatlashtirish, ma'lumotlar ishonchliligi, asosiy vositalar boshqaruvi.

ABSTRACT

This scientific thesis is devoted to the issues of improving the audit of fixed assets in commercial banks. The main means of banks are important resources that make up the material and technical basis of activity, and their proper management and calculation serve financial stability. The article examines the problems encountered in the audit of fixed assets - the incorrect representation of information, the lack of technological support and the problems of personnel qualifications. The introduction of modern technologies, improvement of auditors' qualifications, strengthening of the

internal control system and development of the risk management system are suggested as areas of improvement. This study is important in improving the efficiency of commercial banks.

Key words: commercial banks, fixed assets, audit, financial reporting, internal control, risk management, technology, auditing, personnel skills, information technology, financial control, obsolescence indicators, movement of fixed assets, investments, financial stability, internal audit, efficiency, automation, data reliability, fixed asset management.

KIRISH

Tijorat banklari faoliyatida asosiy vositalar moddiy-texnik bazaning poydevorini tashkil etadi. Banklarning moliyaviy barqarorligi va samaradorligi ko'p jihatdan ushbu vositalarning to'g'ri boshqarilishi va ulardan oqilona foydalanishga bog'liq. Asosiy vositalarning haqqoniy qiymatini aniqlash, ulardan foydalanish samaradorligini oshirish va moliyaviy hisobotlarda to'g'ri aks ettirilishini ta'minlash maqsadida auditorlik jarayoni muhim ahamiyat kasb etadi.

Bugungi kunda tijorat banklarida asosiy vositalar auditini amalga oshirishda qator muammolar mavjud. Bunga ma'lumotlarning noto'g'ri aks ettirilishi, eskirish ko'rsatkichlarining aniq hisoblanmasligi, zamonaviy texnologiyalar yetishmasligi va auditorlarning malaka darajasi pastligi kiradi. Ushbu masalalar banklarning moliyaviy hisobotlarining ishonchliligiga salbiy ta'sir ko'rsatadi va ulardan foydalanish samaradorligini pasaytiradi.

Mazkur maqolada tijorat banklarida asosiy vositalar auditini takomillashtirish yo'llari, xususan, zamonaviy texnologiyalarni joriy etish, auditorlarning malakasini oshirish, ichki nazorat tizimini kuchaytirish va risklarni boshqarish usullarini takomillashtirish masalalari yoritiladi. Ushbu tadqiqot banklar faoliyatining samaradorligini oshirish hamda ularning barqaror rivojlanishiga xizmat qiladi.

Tijorat banklari faoliyatida asosiy vositalar muhim iqtisodiy resurs bo'lib, ular banking moddiy-texnik bazasini tashkil etadi va uning barqaror ishlashiga asos bo'ladi. Asosiy vositalar moliyaviy hisobotlarda haqqoniy aks ettirilishi, ulardan foydalanish samaradorligini oshirish va ularni boshqarish tizimini takomillashtirish banking umumiy samaradorligiga bevosita ta'sir ko'rsatadi. Shu sababli, asosiy vositalar auditini amalga oshirish va uni takomillashtirish masalasi dolzarb hisoblanadi.

Bugungi kunda tijorat banklarida asosiy vositalar auditida bir qator muammolar mavjud: eskirish ko'rsatkichlarini noto'g'ri hisoblash, ma'lumotlarning ishonchsizligi, avtomatlashtirish darajasining pastligi va auditorlarning yetarlicha malakaga ega emasligi. Ushbu omillar moliyaviy hisobotlarning ishonchliligini pasaytirib, bankning strategik maqsadlariga erishishini qiyinlashtiradi.

Mazkur tadqiqot tijorat banklarida asosiy vositalar auditini takomillashtirishning muhim yo'nalishlarini ko'rib chiqadi. Xususan, zamonaviy texnologiyalarni joriy etish, ichki nazorat tizimini mustahkamlash, auditorlarning malakasini oshirish va asosiy vositalar boshqaruvini optimallashtirishga alohida e'tibor qaratiladi. Ushbu masalalarning yechimi bank faoliyatining samaradorligini oshirish va moliyaviy resurslardan oqilona foydalanishni ta'minlashga xizmat qiladi.

Xulosa

Tijorat banklarida asosiy vositalar auditini takomillashtirish, ularning boshqaruv samaradorligini oshirish va moliyaviy hisobotlarning ishonchliligini ta'minlash uchun muhim omil hisoblanadi. Ushbu tadqiqotda asosiy vositalar auditida uchraydigan muammolar, jumladan, ma'lumotlarning noto'g'ri aks ettirilishi, texnologik ta'minot yetishmovchiligi va auditorlarning malaka darajasi kabi masalalar tahlil qilindi.

Tahlillar shuni ko'rsatadiki, asosiy vositalar auditini samarali tashkil etish uchun zamonaviy axborot texnologiyalarini joriy etish, auditorlarning kasbiy malakasini oshirish va ichki nazorat tizimini kuchaytirish zarur. Shu bilan birga, asosiy vositalarning eskirish ko'rsatkichlarini haqqoniy hisoblash va ularning haqiqiy qiymatini aniq belgilash bankning iqtisodiy samaradorligini oshirishga xizmat qiladi. Taklif etilgan chora-tadbirlar asosiy vositalar auditining sifatini yaxshilash orqali bank faoliyatini optimallashtirishga yordam beradi. Bu esa nafaqat bankning moliyaviy barqarorligini ta'minlashga, balki mijozlar ishonchini mustahkamlashga ham imkon yaratadi. Shu sababli, asosiy vositalar auditini takomillashtirish bo'yicha strategiyalarni amaliyotga joriy etish bugungi kunning dolzarb vazifasidir.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti qarorlari va farmonlari. Bank sohasini rivojlantirishga oid hujjatlar to'plami.
2. O'zbekiston Respublikasi Markaziy banki. (2023). Bank faoliyatini tartibga soluvchi normativ hujjatlar yig'indisi. Toshkent.
3. Mehnatova, S. M. (2022). Tijorat banklarida audit tizimini takomillashtirish yo'nalishlari. Toshkent moliya instituti nashriyoti.

4. Xudoyberdiyev, N. T. (2021). Moliyaviy audit nazariyasi va amaliyoti. Toshkent: O'zbekiston Milliy Universiteti nashriyoti.
5. International Standards on Auditing (ISA). (2020). International Auditing and Assurance Standards Board.
6. Kuznetsov, V. A., & Yakovlev, P. M. (2019). Banklarda ichki auditni rivojlantirish: amaliy yondashuvlar. Moskva: Ekonomika.
7. Johnson, T. (2020). Audit Practices in the Financial Sector: A Global Perspective. London: Springer.
8. DeFond, M., & Zhang, J. (2021). Financial Audit and Risk Management in Emerging Economies. New York: Oxford University Press.
9. Korporativ boshqaruv va moliyaviy hisobot kodeksi. (2023). O'zbekiston Respublikasi moliya vazirligi nashriyoti.
10. Karimova, Z. A. (2023). Tijorat banklarida asosiy vositalarni boshqarish tizimi. Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti nashriyoti.
11. O'zbekiston Respublikasi Davlat statistika qo'mitasi. (2022). Statistik ma'lumotlar to'plami: Bank sektorining rivojlanishi. Toshkent.
12. IFRS (International Financial Reporting Standards). (2023). IFRS Foundation Publications.
13. Umarov, K. R. (2021). Asosiy vositalar auditida innovatsion yondashuvlar. Toshkent: Innovatsion rivojlanish instituti.
14. Deloitte. (2022). Audit Trends in Banking Sector: Technology and Compliance.
15. Ernst & Young. (2023). Global Audit Practices in Financial Institutions.
16. PwC (PricewaterhouseCoopers). (2022). Risk Management and Audit Optimization.
17. Andreeva, S. V. (2020). Auditorlik faoliyatida avtomatlashtirilgan tizimlar. Moskva: Prospekt.
18. O'zbekiston banklari assotsiatsiyasi. (2022). Tijorat banklari faoliyatini rivojlantirish bo'yicha tavsiyalar. Toshkent.
19. Yevropeyskiy Iqtisodiy Hamkorlik Markazi. (2023). Moliyaviy audit amaliyoti bo'yicha qo'llanma. Bryussel.
20. KPMG. (2021). Emerging Challenges in Financial Audits for Commercial Banks.